

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра економіки, права та управління бізнесом

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи
на здобуття освітнього ступеня магістра
зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Економіка, планування та управління бізнесом»

на тему:

**«АНАЛІЗ ТА ПРОГНОЗУВАННЯ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ
(НА ПРИКЛАДІ РИНКУ ПИВА УКРАЇНИ)»**

Виконавець:

студент ФЕУП

Сиволапенко Андрій Олександрович _____

Науковий керівник:

д.е.н, професор

Сментина Наталія Валентинівна _____

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Труднощі, які виникають на підприємствах України, показують, що досвід і інтуїція керівників не можуть в повній мірі забезпечити прийняття своєчасного і якісного управлінського рішення в умовах сучасного ринку, який в більшості випадків характеризується нестабільністю, невизначеністю і випадковістю. У цих умовах постає важлива проблема оптимізації прийняття управлінських рішень в умовах стихійності та випадкової поведінки ринкових чинників. Інструментом, що може обмежити негативний вплив ринкової стихійності шляхом її регулювання або пристосування до неї, є оцінювання та прогнозування кон'юнктури ринку, які дають змогу отримати об'єктивну інформацію про себе і конкурентів, провести порівняння, правильно оцінити ситуацію на ринку і спрогнозувати її розвиток, а отже, одержати конкурентні переваги і тим самим знизити рівень комерційного ризику, знайти для себе відповідний сегмент ринку і ринкову нішу, обрати правильний напрямок диверсифікації, встановити оптимальний рівень цін. Тому дослідження кон'юнктури є невід'ємною функцією управління будь-якої підприємницької структури, що працює в умовах ринку.

Теоретичні і практичні аспекти вивчення та прогнозування економічної кон'юнктури як загальногосподарської, так і кон'юнктури окремих товарних ринків знайшли своє відображення у наукових працях зарубіжних учених-економістів І.Ансоффа, М.Портера, П.Друкера, Ф.Котлера та інших, а у роботах вітчизняних науковців, зокрема таких як: С.С.Гаркавенко, А.О.Старостіна, А. В. Войчак, В. Р. Кучеренко, В. А. Карпов, А. І. Бутенко, А. І. Ковальов, Л. Г. Ліпич, О. В. Кошій та ін.

Незважаючи на значний науковий доробок у сфері кон'юнктурних досліджень, необхідно відмітити, що в умовах трансформації економіки України, підприємствам доводиться зіштовхуватись із значною кількістю нестандартних ситуацій і проблем, готових схем розв'язання яких немає. Тому питання оцінювання та прогнозування кон'юнктури ринку вимагає подальших досліджень.

У сучасних умовах пивоварна галузь характеризується дуже динамічним характером розвитку, жорсткою конкуренцією та має істотний вплив на стан національно. Разом із тим цей сектор економіки об'єднує у собі дуже багато суміжних галузей, успіх або неуспіх яких у тому числі залежить від стабільної роботи пивоварів. Окрім того, важливим чинником є привабливість пивоварних підприємств для іноземних та вітчизняних інвесторів. Сукупність цих чинників зумовлює необхідність досліджень стану та перспектив розвитку ринку пива.

Мета роботи – дослідити теоретичні, методологічні та практичні аспекти кон'юнктурних досліджень товарного ринку.

Мета дослідження зумовила вирішення наступних завдань:

- визначити сутність, основні завдання та необхідність кон'юнктурних досліджень товарного ринку;
- описати інформаційне забезпечення кон'юнктурних досліджень товарного ринку;
- охарактеризувати методичні підходи до дослідження кон'юнктури товарних

ринків;

- дослідити сучасні тенденції розвитку пивної індустрії України;
- проаналізувати вподобання споживачів на продукцію пивоварної галузі;
- визначити місце України на світовому ринку пива;
- виявити основні проблеми розвитку пивного ринку України;
- розглянути перспективи розвитку пивної індустрії на внутрішньому та світових ринках
- спрогнозувати зміну показників, що характеризують ситуацію на ринку пива України.

Предметом дослідження виступає сукупність теоретичних та прикладних аспектів кон'юнктурних досліджень ринку.

Об'єкт дослідження – процес аналізу та прогнозування кон'юнктури ринку пива України.

Методи дослідження. У якості методів дослідження використані наступні: діалектичний – для виявлення стану об'єктів в процесі їх життєдіяльності на досліджуваному ринку; аналіз – для деталізації та розділення об'єкта дослідження на окремі важливі складові елементи; синтез для узагальнення розрізнених аспектів методики формування показників; порівняння для зіставлення даних галузі у динаміці; табличний (графічний) – для наочного відображення результатів дослідження.

Інформаційна база дослідження. У якості інформаційної бази дослідження виступили нормативно-правові акти з питань регулювання ринку пива України, матеріали державної служби статистики України, публікації, статті, монографії з проблематики кон'юнктурних досліджень ринку.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (51 найменування). Загальний обсяг роботи становить 78 сторінок. Основний зміст викладено на 71 сторінці. Робота містить 11 таблиць та 20 рисунків.

Публікації. За результатами дослідження підготовлена стаття на тему «Аналіз кон'юнктури ринку пива України», яка опублікована у виданні «Науковий студентський вісник» факультету економіки та управління підприємництвом.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «**Теоретичні аспекти кон'юнктурних досліджень товарного ринку**» визначена сутність, основні завдання та необхідність кон'юнктурних досліджень товарного ринку, описано інформаційне забезпечення кон'юнктурних досліджень товарного ринку, охарактеризовано методичні підходи до дослідження кон'юнктури товарних ринків..

У другому розділі «**Аналіз кон'юнктури ринку пива України**» досліджено сучасні тенденції розвитку пивної індустрії України, проаналізовано вподобання споживачів на продукцію пивоварної галузі, досліджено сучасний стан світового ринку пива та визначене місце України на ньому.

У третьому розділі «Прогнозні перспективи на ринку пива в Україні» виявлено основні проблеми розвитку пивного ринку України, розглянуто перспективи розвитку пивної індустрії на внутрішньому та світових ринках, спрогнозовано зміну показників, що характеризують ситуацію на ринку пива України.

ВИСНОВКИ

Результати проведених досліджень дозволяють зробити такі висновки.

1. Кон'юнктура товарного ринку – це стан ринку в певний момент часу, зумовлений впливом багатьох чинників, різних за тривалістю, природою та характером впливу на можливості реалізації стратегічних планів, програм, підприємств-учасників товарних ринків та як такий, що характеризується співвідношенням конгломератів економічних показників: попиту та пропозиції.

Дослідження кон'юнктури товарного ринку дозволяє заздалегідь формувати конкурентні переваги підприємства и товара, знижувати фінансовий ризик, стежити за зовнішнім середовищем, розробляти тактику й стратегію ринкової поведінки підприємств.

2. Комплексний підхід до визначення кон'юнктури товарного ринку передбачає використання різних взаємодоповнюючих джерел інформації. Основними джерелами інформації для кон'юнктурного аналізу є дані статистичної звітності.

Головна мета інформаційного забезпечення досліджень кон'юнктури товарного ринку полягає у створенні системи показників, що дозволяють отримати кількісну і якісну характеристики основних закономірностей і особливостей розвитку попиту товарної пропозиції, виявити фактори формування ринкової кон'юнктури.

Як правило, при дослідженні кон'юнктури товарного ринку використовується інформація, отримана на основі первинних (польових) і вторинних (кабінетних) досліджень. У сучасних умовах для підприємств достатньо кабінетного дослідження кон'юнктури ринку, оскільки всю кількісну інформацію можна отримати із зовнішніх та внутрішніх джерел інформації.

3. Кон'юнктурна інформація аналізується за допомогою різноманітних методів. Вибір методу дослідження залежить від поставленого завдання аналізу кон'юнктури конкретного виду ринку. Збирання первинної інформації проводиться за допомогою таких методів як: спостереження, імітація (моделювання), експеримент, опитування.

4. Пивна індустрія займає значну нішу в переробній промисловості України. Одне робоче місце в індустрії створює до 10 місць у суміжних галузях: виробництві солоду, пивоварного ячменю. Пивоваріння є бюджетоутворюючою галуззю. Так у 2018 р. галузь пивоваріння сплатила до Держбюджету України 4,7 млрд грн підакцизного податку.

В Україні працює 160 пивоварень, але великих та середніх за розміром – два десятки, інші – міні та мікропідприємства. Провідними виробниками пива в Україні

є «САН ІнБев Україна»; «Carlsberg Ukraine»; «Оболонь»; «Перша приватна броварня».

У цілому український ринок пива представлений великим розмаїттям брендів, як міжнародних так і національних, широкою палітрою сортів та смаковою диференціацією, ціновою різноманітністю.

5. За останні роки пивоварна галузь України поліпшила і стабілізувала свою діяльність. Починаючи з 2008 року ринок переживав щорічний спад і виробники значно скоротили обсяги виробництва напою. У 2015 році скорочення виробництва пива склало рекордні 19,4% порівняно з 2014 роком. За останні три роки обсяг виробництва пива в Україні має тенденцію до збільшення і склав у 2018 році 172,7 млн дал. Стабілізацію ринку варто пояснити поступовим поліпшенням макроекономічної ситуації, зростанням індексу споживчої впевненості й акцизною політикою.

6. З точки зору інвестиційної привабливості, пивоваріння знаходиться у перших рядах, куди прийшов закордонний та вітчизняний інвестор. У розвиток пивоваріння вже вкладено майже 500 млн. доларів США. Завдяки значним інвестиціям провідні пивоварні компанії світу виявили інтерес до перспектив та умов розвитку і ефективності пивоварної промисловості в Україні.

7. На ринку пива України існує загальна тенденція щодо зменшення споживання алкоголю населенням України. На обсяги споживання пива впливає ціна продукту. В Україні найдорожче пиво в Європі. Також на подорожчання позначилося зростання акцизу.

8. 90% пива в Україні – вітчизняного виробництва. Одночасно імпорт пива в Україну у 2018 році збільшився на 43% порівняно з 2017-м до 42,2 тис. т, на суму \$51,23 млн. Пиво імпортується переважно із Бельгії. У 2018 р. українські виробники пива експортували 126 545 т пива із солоду, у фінансовому вираженні – на суму 35,42 млн дол. США, що на 11,37 % більше, ніж у 2017-му. Трохи менше половини пива експортується до Молдови й Білорусі, у сукупності 44%. Також вагомим покупцем за останні роки став Алжир із часткою 13%. Попит на українське пиво у світі зростає через якість продукту, дизайну і різноманітності сортів і способів приготування.

9. Світовий ринок пивоваріння переживає не просто хороші, а дуже гарні часи. Лише за 5 років він виріс більш ніж на 8%, і ця тенденція збільшення виробництва зберігається (в середньому ринок зростає на 1,7% на рік), хоча на ринках Європи, Австралії і Північної Америки спостерігаються стагнація або падіння. Головним драйвером зростання є Китай.

10. На динаміці розвитку пивної індустрії позначилася низка факторів. Сильним потрясінням для українських виробників пива стала анексія Криму та початок воєнних дій на територій Донецької та Луганської областей. Серйозним викликом для галузі пивоваріння є те, що український ринок пива сьогодні стає набагато менш значимим для міжнародних компаній. Важливою проблемою розвитку на сучасному ринку пива є вартість та якість сировини. Погіршила ситуацію, заборона на рекламу пива, яка почала діяти з 1 липня 2015 року. Кризова ситуація змушує конкурентів

боротися за свій ринок, що призводить до монополізації ринку, яка в свою чергу породжує високі бар'єри входу на ринок пива нових компаній.

11. У перспективі для українських виробників – збільшення обсягу на нові ринки збуту, зокрема на ринок Китаю, популяризація «крафтового» пивоваріння. На тлі зниження купівельної спроможності населення основою успішної реалізації пива стає прагнення зекономити завдяки такому тренду, як мультипаки, знижка за об'ємну упаковку, акції «подарунок за покупку».

12. За прогнозами пивна індустрія і на далі зазнаватиме зниження обсягів виробництва. Разом з тим, передбачається збільшення обсягів експорту продукції пивної галузі України. А це свідчить про те, що виробники перелаштовуються на нові ринки збуту продукції, а споживання пива в Україні зменшуватися, або покриватиметься за рахунок імпорту. Розрахунок часток впливу трендів виробництва, експорту та імпорту на загальний тренд попиту показує, що питома вага впливу тренду виробництва становила 116,16%, тренду експорту – мінус 19,87%, тренду імпорту – 3,71%.

АНОТАЦІЯ

Сиволапенко Андрій Олександрович, «Аналіз та прогнозування кон'юнктури ринку (на прикладі ринку пива України)».

Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня магістра зі спеціальності 076 «Підприємництво, торгівля та біржова діяльність» за магістерською програмою професійного спрямування «Економіка, планування та управління бізнесом». – Одеський національний економічний університет. – м. Одеса, 2019 рік.

У роботі розглядаються теоретичні аспекти кон'юнктурних досліджень товарного ринку: поняття, необхідність та основні завдання, інформаційне забезпечення дослідження кон'юнктури ринку, а також методичні підходи до його проведення.

Проаналізовано кон'юнктуру ринку пива України. Визначені сучасні тенденції розвитку пивної індустрії, проведено огляд вподобань споживачів на продукцію пивної галузі, досліджено сучасний стан світового ринку пива та визначене місце України на ньому.

Узагальнені проблеми розвитку ринку пива України, визначені перспективи розвитку пивної індустрії на внутрішньому та світових ринках, зроблено прогноз основних кон'юнктурних показників, що описують прогнозні перспективи розвитку пивної індустрії.

Ключові слова: кон'юнктура, товарний ринок, кон'юнктурні дослідження, пивна індустрія, перспективи.

ANNOTATION

Sivolapenko Andrey, «Research and forecasting of market conjuncture (on the example of the beer market in Ukraine)».

Thesis for Master degree in specialty 076 “Entrepreneurship, Trade and Stock Exchanges” under the professional oriented program “Economics, Planning and Business Management”. Odessa National Economic University. Odessa, 2019.

Thesis deals with theoretical aspects of commodity market research such as concepts, necessities, main tasks and information support of market research as well as methodological approaches to its conduct.

The market of beer of Ukraine has been analyzed. The modern tendencies of the beer industry development have been determined, the consumer preferences for the beer industry have been examined, the current state of the world beer market have been investigated and the place of Ukraine on it have been determined.

The general problems of development of the beer market of Ukraine have been, generalized, the outlook for the development of the beer industry in the domestic and world markets have been defined, the forecast of the main economic indicators that describe the outlook for the development of the beer industry have been done.

Keywords: market, commodity market, market research, beer industry, prospects.